

Rola ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości

Rada Ławnicza Sądu Rejonowego w Rzeszowie wraz z Ławnikami Sądu przyłącza się do akcji informacyjno-promocyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości poświęconej roli ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, którą w dniu 24 czerwca 2024 roku zainaugurował Minister Sprawiedliwości Prokurator Generalny Adam Bodnar.

Ławnik sądowy w Polsce sprawuje istotną funkcję społeczną w wymiarze sprawiedliwości. Określa się go również mianem sędziego społecznego, który ma wpływ na ostatecznie wydany wyrok sądowy. Instytucja ławnika, osadzona w przepisach ustawy zasadniczej - Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, znajduje rozwinięcie w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Podkreślić należy, że w zakresie orzekania ławnicy są niezawisli i podlegają jedynie Konstytucji oraz innym ustawom. Postrzegani jako niezmiernie ważny element kontroli społecznej, mają za zadanie czuwać nad tym, aby wyroki były nie tylko wydawane zgodnie z literą prawa, ale także sprawiedliwe w odbiorze opinii publicznej. Ławnik sądowy stanowi swoisty łącznik między sądem, a społeczeństwem.

Zgodnie z ideą powołania konkretnej osoby na to stanowisko, ma ona za zadanie reprezentować społeczeństwo. Ławnicy, będąc pełnoprawnymi członkami składów orzekających, zbliżają sądy do społeczeństwa oraz zwiększają zaufanie i poparcie dla ich działalności. Uczestnicząc razem z sędzią zawodowym w rozpoznaniu sprawy, a następnie na równych prawach decydując z nim o treści orzeczenia, zwiększają poczucie odpowiedzialności całego składu za jego treść, a tym samym wiarygodność i słuszność tego orzeczenia w społecznym odczuciu.

Ławnicy wywodzą się z różnych środowisk społecznych, wykonują różne zawody oraz wypełniają rozliczne funkcje społeczne, w związku z czym wnoszą do sądów znajomość realiów życia społecznego, gospodarczego i rodzinnego.

Rola ławnika sądowego, czyli sędziego społecznego, jest niezmiernie ważna, bowiem przybliżyła obywatelom funkcjonowanie oraz organizację sądów powszechnych, jest pewnym czynnikiem kontrolującym działalność sędziów oraz ich niezawisłość. Ławnik sądowy stoi na straży prawa, spełniając jednocześnie funkcję kontrolną w stosunku do sądu. Reprezentuje społeczeństwo w toku postępowania przed sądami karnymi, rodzinnymi, czy pracy i ubezpieczeń społecznych. W systemie polskiego wymiaru sprawiedliwości rola ta została ustanowiona przepisami konstytucyjnymi i do dziś jest wypełniana poprzez ławników sądowych wybieranych zgodnie z ustawą.

Ławnicy są sędziami powoływanymi z przysłowioвого ludu, realizującymi zasadę sądenia równego przez równych oraz pozwalającymi kontrolować działalność władzy sądowniczej – stanowią wyraz demokratyzacji wymiaru sprawiedliwości. Sędziom zawodowym od XIX w. przydzielano ławników po to, aby przez kolegalność orzekania wzmocnić zaufanie do decyzji sądu. Kolegalne wydawanie wyroków stanowi większą gwarancję wydania sprawiedliwego orzeczenia. Zawodowy pojedynczy sędzia jest bardziej podatny na zewnętrzne wpływy, czy rutynę, ciąży również na nim większa odpowiedzialność za wydane orzeczenie. Obecność ławnika w składzie sędziowskim pomaga uniknąć sytuacji, w której przy rozstrzygnięciu sprawy życie zostanie przysłonięte przez suchą literę prawa. Ponadto służy urzeczywistnieniu pełnej niezawisłości w procesie orzekania.

R A D A Ł A W N I C Z A
SĄDU REJONOWEGO W RZESZOWIE

ul. Generała Józefa Kustronia 4, 35-303 Rzeszów

Ławnicy oddziałują na orzecznictwo siłą społecznego poczucia sprawiedliwości, gdyż są wyczulenii na potrzeby społeczne i uzmysławiają sędziom zawodowym hierarchię wartości panującą w społeczeństwie. Różne wartości wyznawane przez sędziów zawodowych i ławników wzajemnie się uzupełniają w trakcie orzekania.

Ławnik zasadniczo nie zna przepisów prawa, a najważniejszym jest jego spojrzenie pozbawione szablonu i rutyny, szacunek wobec drugiego człowieka oraz bogate doświadczenie życiowe i wynikająca z niego znajomość problemów społecznych. Sędziowie społeczni w głównej mierze są sędziami faktu, a nie prawa, stąd też ich zadaniem jest kontrola prawidłowości dokonywania ustaleń faktycznych. O ile można kwestionować uprawnienia ławników do rozstrzygania kwestii prawnych (materiałnych i formalnych), o tyle nie można im zarzucić nieprzydatności w trakcie dokonywania analizy konstatacji faktycznych.

Zasadniczą funkcją ławnika w postępowaniu sądowym jest wniesienie do procesu rozstrzygania konfliktów prawnych wiedzy i doświadczenia życiowego, które ma zapewnić pełniejszą, bardziej wszechstronną, obiektywną, a tym samym efektywną ocenę materiału procesowego, w tym zwłaszcza okoliczności faktycznych, będących przedmiotem danej sprawy. Funkcję tę można określić funkcją poznawczo-interpretacyjną. Aby podnieść efektywność pracy ławników, trzeba zadbać o wybór na te stanowiska odpowiednich kandydatów o najwyższych kwalifikacjach intelektualnych oraz moralnych, wykazujących odwagę w obronie swojego stanowiska.

Ławnikami powinni zostawać prawdziwi społecznicy, osoby, dla których niezwykle ważne jest urzeczywistnianie demokratycznego państwa prawa dzięki udziałowi w wymierzaniu sprawiedliwości i które traktują swoją funkcję jako zaszczyt – wypełnienie obywatelskiego obowiązku, patriotyzm rozumiany na miarę XXI w.

Na podstawie informacji: [Rola ławników w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości - Sąd Okręgowy w Częstochowie \(czestochowa.so.gov.pl\)](https://czestochowa.so.gov.pl)

Przyjęto jednogłośnie na posiedzeniu Rady Ławniczej Sądu Rejonowego w Rzeszowie wraz z udziałem Ławników Sądu w dniu 20 września 2024 r.